

Woke canceloi boomerin – viime vuosien uudissanastoa

Henna Leskelä

Kotimaisten kielten keskus

Kielineuvoston seminaari

Suomen kulttuuri-instituutti 6.5.2022

Esitelmän kulku

- Ruotsinsuomalaisia sanoja
- Uudet sanat Kielitoimiston sanakirjassa
- **Uudissanapoimintoja vuosilta 2021 ja 2022**
- Yhteistä ruotsin kielen kanssa
- Uudet sanat kielineuvonnassa
- Ajankohtaista

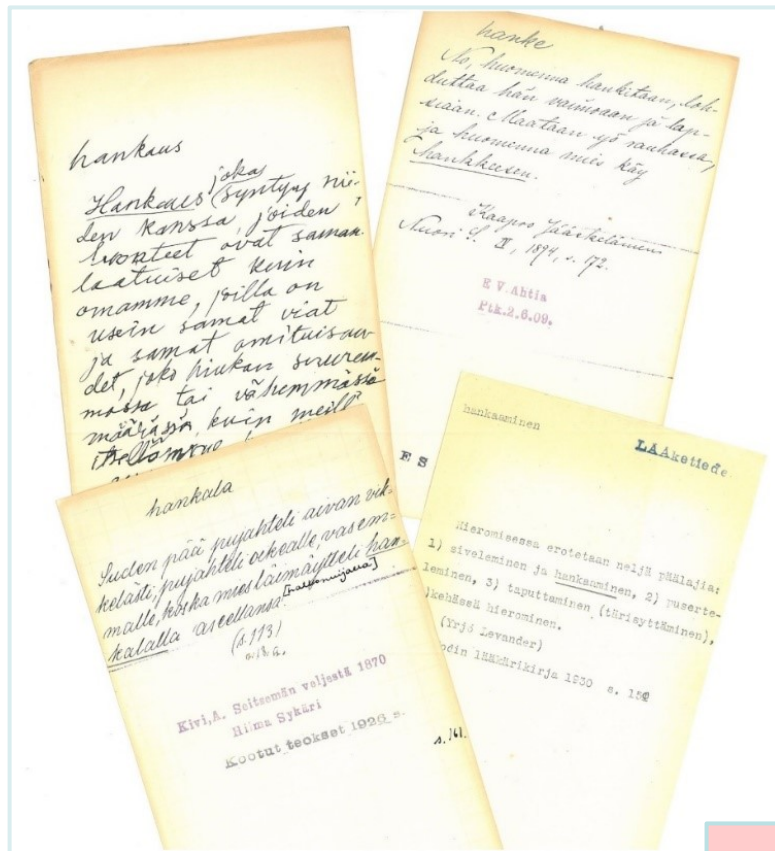

Ruotsinsuomalaisia sanoja

Termejä ryhmälle Kielineuvoston neuvonnan kautta:
[Kielineuvoston yhteystiedot](#)

- Kielineuvoston termiryhmä
 - Ministerien nimikkeet, organisaatioiden nimet ym. hallinnollisia termejä.
 - Viimeaikaisia: häktat mål, omställningsavtal, samordningsnummer, spåra framåt, stadsområde (vs. stadsdel)...
- Vuoden ruotsinsuomalainen sana 2022: **swishata**
 - ”Palvelu on puhtaasti ruotsalainen ja sen takia verbi *swishata* on aitoa ruotsinsuomea”, sanoo suomen kielen huoltaja Riina Heikkilä. (Ruotsin Radio Finska 30.4.2022)
 - Viides kerta, aiemmat: myyssata (2021), nukkuma-aamu (2018), fiksata (2017) ja fiikata (2016).

Hakusana

viesti | pommitus (*kuu., viest.*)

Lähtetiedot

www.hs.fi, Anne Kantola, 3.5.2022

Konteksti

Hovioikeudessa työskentelevä tuomari keuhkokuumeen sairastunut. Työpaikalla on ollut keuhkokuumeen aiheuttamia tapauksia.

Uudet sanat Kielitoimiston sanakirjassa

- Sanakirjaa päivitetään yleensä loppuvuodesta.
- Marraskuussa 2021 uusia hakusanoja tuli lähes 500, ja melkein 800:aa sana-artikkelia ajantasaistettiin.
- Uusia: *alinopeus, esihenkilö, etäkokous, hoitajamitoitus, sähköpotkulauta, täyshybridi, yltiöpositiivinen.*
- Päivitetty esimerkiksi *huuhkaja*-artikkelia. Selitteen 'Suomen suurin pöllölintu' kaveriksi tuli seuraava:
***Erisn.** Huuhkajat [= Suomen miesten jalkapallo-
maajoukkue] pelasi t. pelasivat hyvää puolustuspeliä.*

Uudissanapoimintoja vuosilta 2021 ja 2022

Minkä tyyppisiä uusia sanoja?

Huom. Osa näiden diojen sanoista ns. uudissanalistalla: [Kotuksen sanapoiminnot 2021](#)

1. Yhdyssanat:

kansanrokote, liukulumikenkä, paikkauskollinen, vihaseurata

2. Johdokset:

hiutaloida, niittyistää, perkelöityä, raskautua

3. Kontaminaatiot:

bregret, Helsingrad, multipasking

4. Lyhenteet:

POC, täykky, uuvee, vela

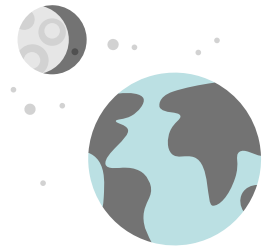
Muuttuvat merkitykset

jauhottaa
maadoittaa
vaikuttaja

Mistä kielistä uusia sanoja?

- Englannista tietysti:
boomer(i), canceloida, woke + paljon käännöslainoja,
esim. hapanolut, liittolainen
- Mutta muistakin:
dalgona-kahvi (korea), déjà-vu-myrsky (ranska),
delta ja omikron (kreikka), gua sha (kiina),
mochi (japani), plogata (ruotsi), riddari (islanti)
- Myös suomen murteista:
ettoset, kiirus, möyhätä, tavan (tallaaja)

Mistä aihepiireistä?

- **Korona:**

hätäjarru, lähityö, maskipakko, räkäindeksi, terveysturvallinen

- **Sota:**

aggressori, evakuointikäytävä, Nato-nyrkki, somesota, termobaarinen pommi

- **Ilmastokriisi:**

digipäästöt, ilmastosyylisyys, luonnonkirjo, vihreä siirtymä, ympäristösuru

Kuva: Henna Leskelä, Kotus.

Mistä aihepiireistä?

- **Yhteiskunnalliset ilmiöt:**

henkilöstövaje, sateenkaaripesu, urheilija-aktivisti, vähemmistöstressi

- **Politiikka, talous:**

aluevaalit, potilasturvallisuuslaki, tappioraja, totuus- ja sovintokomissio

- **Tekniikka:**

hermoverkko, kybervapaaehtoinen, riistaritilä, striimikeikka

Kuva: Henna Leskelä, Kotus.

Mistä aihepiireistä?

- **Sää:**
helleupumus, hiutaloita,
jalankulkusää, säänmuokkaus
- **Ruoka ja juoma:**
hapanolut, ravintolatasoinen,
ruunari, snäkkisitruuna
- **Kulttuuri, lifestyle, harrastukset:**
lavaruno, tulppaanihieronta,
ultrapikamuoti, wc-maailma

Kuva: Leena Joki, Kotus.

Yhteistä ruotsin kanssa

genombrottsinfektion =
läpäisyinfektio

hybridarbete, -möte =
hybridityö, -kokous

postcovid =
pitkittynyt korona

vaccinpass =
korona-, rokotepassi

Zoom-trötthet =
Zoom-uupumus

domedagsskrollande =
tuomioselailu,
synkkyyselailu,
doomscrollaus

tippningspunkt =
keikahduspiste

återförvildande ≈
niittyistäminen

Uudet sanat kielineuvonnassa

- Uusien (ja uudehkojen) sanojen merkityksen, tyylin, sopivuuden, ymmärrettävyyden yms. pohtimista:
 - esihenkilö
 - striimaus eli suoratoisto
 - resilienssi eli kriisinkestävyys
- Uusien termien luomista (usein suomentamista):
 - kylpyammetarjotin
 - co-working-tila
 - tyttönimen vastine

Petra Saarnisto: [Tyttönimi, syntymänimi ja entinen nimi](#)
(Kielikello 1/2021)

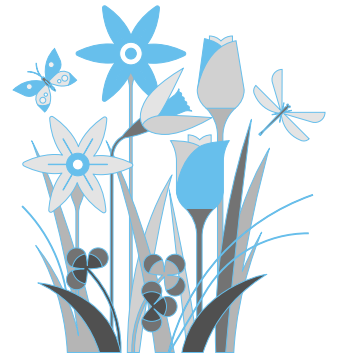
Minna Pyhälähti: [Tilaisuus striimataan eli suoratoistetaan](#)
(Kielikello 2/2020)

Henna Makkonen-Craig: [Resilienssi eli kriisinkestävyys](#)
(Kielikello 4/2021)

Kuva: Henna Leskelä, Kotus.

Ajankohtaista

Kotuksen kuulumisia

Tilaa Kielikellon
ilmestymisviesti
sähköpostiisi:
[tilauslomake](#)

- Uusin Kielikello: [Kielikello 1/2022](#)
- Kielitietoa Ukrainasta ja sodasta: [Ukraina ja sota -teemakooste](#)
- Uudissanalista aina vuoden lopussa: [Sanapoimintoja vuodelta 2021](#)
- Kuukauden sanoja myös selkosuomeksi: [Leija-lehteen selkokielisiä versioita Kuukauden sanoista](#)
- Kielitoimiston sanakirja päivittyy noin kerran vuodessa: [Kielitoimiston sanakirjan uusi versio julkaistu](#)

Kivaa kielestä

Testaa taitosi!

[Kotuksen kieli-](#)
[ja nimitestit](#)

Koukuttavaa

[Sanuli](#)

[Kielitoimiston](#)
[sanakirjasta apua](#)

Kotus somessa

[Twitter](#)

[Facebook](#)

SANULI — PUTKI: 129

S	A	L	K	O
L	Ä	K	S	Y
K	E	U	L	A
K	I	E	L	I

Kiitos mielenkiinnosta!

Henna Leskelä

etunimi.sukunimi@kodus.fi

